

150 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΙ ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΝΤΥΝΑΝ
ΚΑΙ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝ. ΕΡ. ΣΤΑΥΡΟΥ

Ν. Κ. ΛΟΥΡΟΥ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ Τ' ΑΣΠΡΑ

Στις 11 Μαΐου 1859, ο Ναπολέων ο Γ' ξεκινά από το Παρίσι για να διευθύνει τον πόλεμο έναντιον της Αυστρίας, που θα δημιουργήσει την Ιταλική ένότητα και θα προσαρτήσει στη Γαλλία την Κιανή Ἀκτή.

Δὲ βρίσκεται λοιπὸν ὁ Αὐτοκράτωρ στὴ μεγάλη πρωτεύουσα, ὅπου τὸν ἀναζητεῖ μὲ περισσὴ ἀφέλεια ἓνας νέος Ἑλβετός, πὺ ἔχει ξεκινήσει ἀπὸ τὴν Ἀφρική μὲ σκοπὸ νὰ διορθώσει τὴν ἀνώμαλη οἰκονομικὴ του κατάστασι. Ὁ νέος αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰωάννης Ἑρρίκος Dunant, 31 ἐτῶν, ὄνειροπαρμένος, λίγο ἐπιπόλοισι καὶ λίγο ἀπερίσκεπτος, μὲ μέτριον ἀνάστημα, κομψὸς μὲ τὶς φαβορίτες τοῦ συρμοῦ τῆς ἐποχῆς καὶ λεπτὰ χαρακτηριστικὰ πὺ φωτίζονται ἀπὸ ἐνεργητικὸ διαπεραστικὸ θλέμμα. Εἶναι μορφωμένος, ἀνήκει σὲ εὐπορὴ χριστιανικὴ οἰκογένεια τῆς Γενεύης καὶ συγγενεὺς κάπως μὲ τὸν Ζ. Ζ. Ρουσσώ. Εἶναι εὐαίσθητος, ἐξαιρετικὰ φιλόανθρωπος, ἐλεήμων καὶ πάντα διατεθειμένος γιὰ ἀγαθοεργούς σκοπούς, ἱπποτικὸς ἀλλὰ καὶ ἀνυπόμονος, μὲ μεγάλη πεποίθησι στὸν ἑαυτὸ του καί, ὅπως λέμε σήμερα, «δυναμικός». Εἴκοσι χρονῶν ἔχει ἰδρύσει στὴ Γενεὺ τὴν «Société des Aumônes» — τὴν Ἑταιρεία τῆς Ἐλεημοσύνης — καὶ ἔχει συντελέσει στὴ δημιουργία τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως τῶν Νέων — X.A.N. — μὲ πανευρωπαϊκὴ δράσι. Εἶχε μέσα του τὴ δύναμη τοῦ ἀποστό-

λου καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ. Ἐν τούτοις, ἀντὶ νὰ ἀκολουθήσει τὴν ἱερατικὴ σταδιοδρομία καὶ νὰ γίνῃ διαμαρτυρόμενος πάστορας, ὅπως τὸν εἶχαν προορίσει ἡ οἰκογένειά του ἀλλὰ καὶ οἱ σπουδὲς του καὶ ἡ προσωπικὴ του κλίσι, κάποια μοιραία ἀντίθεση στὸ χαρακτῆρα του τὸν ἔσπρωξε πρὸς τὶς οἰκονομικὲς ἐπιχειρήσεις. Καὶ ἔτσι βρίσκεται ταμίας μιᾶς ἐπιχειρήσεως στὸ Sétif, στὴν ἐπαρχία τῆς Κωνσταντίνης τῆς Ἀλγερίας, ὅπου γνωρίζεται μὲ κάποιον ὑποπτο Παριζιάνο, πὺ τὸν πείθει νὰ ξεκινήσουν μιὰ δική του ἐπιχείρησι μὲ ἀλευρόμυλους στὴν Djemila, 50 χιλιόμετρα ἔξω ἀπὸ τὸ Sétif. Κατόρθωσε μὲ κόπους ν' ἀποκτήσει ἐκεῖ τὴν ἐκμετάλλευσιν μιᾶς περιοχῆς 7 στρεμμάτων καὶ μὲ τὴ χρηματοδότησι πλουσίου φίλου του ἀπὸ τὴ Γενεὺ νὰ ἐγκαταστήσει γιγαντιαίους μύλους, ν' ἀνοίξει δρόμους καὶ νὰ ἰδρύσει μιὰ ἀνάλογη ἀνώνυμη ἑταιρεία μὲ κεφάλαιο ἓνα ἑκατομμύριον φράγκα. Οἱ προβλέψεις ὅμως δὲν ἐπαληθεύονται καὶ ἡ Ἑταιρεία δὲν εὐδοκίμει, γιὰτὶ δὲν ἀρκοῦν τὰ κεφάλαια. Ἀποφασίζουσι τότε οἱ δύο φίλοι νὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ναπολέοντος γιὰ τὴν ἐπιχείρησίν τους, πὺ βέβαια συμφέρει στὴν ἀποικιακὴ πολιτικὴ τῆς Γαλλίας.

Ὅταν ἔφθασε λοιπὸν ὁ Dunant στὴν Εὐρώπη καὶ μαθαίνει πὺς ὁ Αὐτοκράτωρ ἔχει ἐκστρατεύσει, ἡ οὐτοπιστικὴ ὁρμὴ του

τὸν ὀδηγεῖ στὸ νὰ ἀναζητήσει τὸν Ναπολέοντα, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, στὸ πεδίο τῆς μάχης, μὲ τὴν ἀπίστευτὴ ἀφέλεια πῶς ὁ Στρατηλάτης δὲν θὰ εἶχε ἄλλη σκέψη παρὰ νὰ ἀκούσει καὶ νὰ ἱκανοποιήσει τὰ μεγαλεπήβολα σχέδια τοῦ Dunant. Διαθέτει ἐν τούτοις μιὰ συστατικὴ ἐπιστολὴ γιὰ τὸν ἐπιτελάρχην τοῦ Ναπολέοντος, τὸν μαρκήσιο De Beaufort-d'Hautpoul, καὶ ἓνα ὑπόμνημα, ὅπου ὀραματίζεται τὴν ἀναβίωση τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Καρόλου Μάγνου ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ναπολέοντος. Νοικιάζει λοιπὸν ἓνα ἄλογο, ἓνα ἄμαξι καὶ διορίζει ἄμαξά του ἓνα χωρικὸ τῆς Μαντούης, πανικὸβλητο ἀπὸ τὰ πολεμικὰ γεγονότα. Στὸ δρόμο μαζεύει ἕναν λοχία τοῦ μηχανικοῦ τοῦ Γαλλικοῦ Στρατοῦ, πού χαμένος προσπαθεῖ νὰ ξαναβρεῖ τὸ τάγμα του, καὶ τὸν διορίζει ὑπασπιστὴ του. Ὁ ἴδιος κάθεται δίπλα στὸν ἄμαξά καὶ ἀλωνίζει στὴ ζώνη τῶν ἐπιχειρήσεων ἀναζητώντας τὸν Αὐτοκράτορα.

Ἔτσι, στίς 24 Ἰουνίου τοῦ 1859, στίς τρισήμισι τὸ πρωτὶ, ἕνας νέος μὲ ἄσπρα ρούχα καὶ ἀποικιακὴ κάσκα στὸ κεφάλι θγαίνει ἀπὸ τὸ μοναδικὸ χάινι τοῦ χωριοῦ Castiglione, ὅπου πέρασε τὴ νύχτα ξαπλωμένος ἀπάνω στὸ ἀχυρένιο στρώμα τῆς σοφίτας. Καθὼς προχωρεῖ στοὺς στενοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ, ξαφνιάζεται ἀπὸ τὸν καλπασμὸ τῶν ἀλόγων τῶν θωρακοφόρων πού σὲ λίγο κατακλύζουν τὸ χωριό. Στὴν πλατεία βλέπει ἀξωματικούς νὰ ἐξετάζουν ἕνα χάρτη καὶ ἀγάμεσά τους ἀναγνωρίζει τὴ χαρακτηριστικὴ φυσιογνωμία τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἡ μάχη τοῦ Solferino ἔχει ἀρχίσει, καὶ ὁ Dunant, ὅσο θαρραλέος καὶ ἂν εἶναι, δὲν τολμᾷ σὲ τέτοια στιγμή νὰ τὸν πλησιάσει. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ παρακολουθήσει τὴν ἐξέλιξιν τῆς μάχης, πού στοίχισε μέσα σὲ 15 ὥρες 40.000 νεκροὺς καὶ τραυματίες, Γάλλους, Ἰταλοὺς καὶ Αὐστριακοὺς. Τὴν ἀφόρητὴ ζέστη τοῦ Ἰουνίου διαδέχονται τρομερὲς καταιγίδες, ἀστραπές, καὶ θροντές, πού συγχέονται μὲ τὸ θόρυβο τῶν τηλεβόλων, τὸ ποδοβολητὸ τῶν ἀλόγων καὶ τίς κραυγὲς τῶν πληγωμένων καὶ ἐτοιμοθανάτων. Εἶναι ἡ κόλα-

ση. Τέτοια μάχη δὲν εἶχε ξαναγίνει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς μάχης τῆς Λειψίας καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ Μποροντίνο καὶ τοῦ Βατερλώ.

Τὰ αἷτια αὐτῆς τῆς καταστροφῆς, πού ὀδήγησε τοὺς δύο αὐτοκράτορες σὲ ἀνακωχὴ ἀνεξήγητῃ ὕστερα ἀπὸ τὸ ἀμφίβολο ἀποτέλεσμα τῆς μάχης, ἦταν ἡ πρώτη χρῆσιν τοῦ μακρόστενου βλήματος τῶν ἀτομικῶν ὄπλων, πού προξενούσε χειρότερα τραύματα ἀπὸ τὰ αἰχμηρὰ καὶ τὰ τηλεβόλα. Ἡ ἀγνοία τῆς ἀντισηψίας ὀδηγοῦσε πάντοτε σχεδὸν σὲ τέτανο ἢ γάγγραινα. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Solferino κληροδότησαν μεγάλη χειρουργικὴ βιβλιογραφία καὶ συζητήσεις γύρω στὴ θεραπευτικὴ ἀγωγή τῶν πολεμικῶν τραυμάτων. Εἰδικότερα, θὰ ἀναφέρω τὴν ἐργασία τοῦ ἱατροῦ Appia, *Le Chirurgien à l' ambulance*, πού δημοσιεύθηκε ἀμέσως ὕστερ' ἀπὸ τὸ Solferino, τὸ 1859, καὶ πού εἶναι ἡ πρώτη σχετικὴ μὲ τὴ χειρουργικὴ πείρα αὐτῆς τῆς τρομερῆς μάχης.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ ἐδῶ μιὰ παρένθεση. Ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ ὀλοένα νὰ προάγει — δηλαδὴ νὰ χειροτερεύει — τὴ φονικὴ ἀποδοτικότητα τῶν ὄπλων του, ὑπῆρξε ἐποχὴ ὅπου ὁ ἀνθρωπισμὸς παρουσίασε ἀντίθετες ἐκδηλώσεις. Ἔτσι ὁ παλαιὸς Ἰνδικὸς Νόμος Manu ἀπαγορεύει τὴ χρῆσιν δηλητηριασμένων ἢ ἀγκιστρωτῶν βελῶν στὸν πόλεμο. Ἄλλὰ καὶ ἀργότερα, τὸ 1675, ὁ Δοῦξ τῆς Σαβοῦας υπέγραψε αὐστηρὰ σύμβαση μὲ τοὺς Ἰσπανοὺς πού ἀπαγόρευε αὐστηρὰ καὶ στὰ δύο στρατόπεδα τὴ χρῆσιν δηλητηριασμένων ἢ παραμορφωμένων βλημάτων.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἰπποτισμὸς καὶ ὁ ἀνθρωπισμὸς αὐτὸς δὲ φαίνεται νὰ ἔχει ἐπικρατήσῃ ὡς σήμερα. Ἀπὸ τὸ Solferino ὡς τὸ Στάλιγγκράντ καὶ τὴ σημερινὴ φονικὴ ἐκμετάλλευσιν τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας, τὰ κράτη καὶ οἱ πολεμιστές, δὲν ἀκολούθησαν οὔτε τὸ παράδειγμα τῶν Γάλλων ἐκείνων πού ἀπὸ ἰπποτισμὸν κάλεσαν τοὺς Ἀγγλοὺς νὰ πυροβολήσουν πρῶτοι στὸ πεδίο τῆς μάχης, οὔτε τοῦ Ἀνδρούτσου πού ἔστειλε πολεμοφόδια στοὺς ἀπο-

κλεισμένους και άπελπισμένους Τούρκους στην Ακρόπολη, για να μην καταστρέφουν τα όσα ιερά μάρμαρα είχαν απομείνει ύστερ' από το Μοροζίνη — μετατρέποντάς τα σε βλήματα.

“Ας ελπίσουμε ότι ο φοβερός έξοπλιστικός συναγωνισμός της εποχής μας, ύστερ' από την έξωφρενική νοστορπία που δημιουργούν στη νεολαία μας το τουτίσ και οι Μπήτλς, θα επιβάλει την ποθητή παγκόσμια ειρήνη και θα έπαναφέρει τον ρομαντισμό έκείνο της καρδιάς, της Σελήνης και του ρόδου, που κατά καιρούς άντέτεινε στην ανθρώπινη τραχύτητα, την ευγένεια, την κατανόηση και την αγάπη του ανθρώπου προς τον άνθρωπο.

“Ας ξαναγυρίσουμε τώρα στη μάχη του Solferino.

“Όταν ανατέλλει λοιπόν ο ήλιος της 25ης Ιουνίου, το χωριό του Castiglione είναι γεμάτο από ανθρώπινα ράκη ματωμένα, παραμορφωμένα, έτοιμοθάνατα. Έχουν μεταφερθεί στην εκκλησία τραυματίες από τα δύο στρατόπεδα που με τις σταρακτικές οίμωγές τους ραγίζουν την καρδιά του Dunant. Οι μύλοι της Djemila έχουν ξεχασθεί, και κάτω από το κάποτε άσπρο κοστούμι και τη λεκιασμένη τώρα τροπική κάσκα, η ανθρώπινη ψυχή ξεπροβάλλει άγνή και άποστολική για να παρηγορήσει τον πόνο. Μαζί με έναν Έλβετό έμπορο και μερικούς Άγγλους τουρίστες που θρέθηκαν αναπάντεχα μέσα στη μάχη, ο Dunant οργανώνει την περίθαλψη. Η ύγειονομική ύπηρεσία του στρατού είναι ύποτυπώδης. Λείπουν τα πάντα, και όσοι ακόμα ζούν από τους τραυματίες ύποφέρουν μαρτύρια. Άργότερα ο Dunant, περιγράφοντας τον επιάλτη αυτής της ήμέρας, διηγείται πώς κοντά του βρίσκεται ένας παραμορφωμένος στρατιώτης με κρεμασμένη τη γλώσσα έξω από το τσακισμένο άνύπαρκτο σαγόνι του. «Ποτίζω» λέγει «τη στεγνωμένη όπή του πρώην στόματός του και τη σκληρή πρησιμένη γλώσσα». Στέλνει τον άμαξά του στην Brescia να φέρει τρόφιμα, σφουγγάρια, ύφασμα για επιδέσμους, κα-

πνό, πορτοκάλια, λεμόνια και ζάχαρη. Κατορθώνει να χρησιμοποιήσει μερικούς αϊχμαλώτους Αύστριακούς στρατιωτικούς γιατρούς και προσπαθεί να συναντήσει τον Αύτοκράτορα για να του επιτρέψει να χρησιμοποιήσει και άλλους. Ο Ναπολέων του μηνά πως τον συγχάιρει και πως στο έξής δέν θα ύπάρχει διαφορά άνάμεσα στους γιατρούς των δύο στρατοπέδων.

Για την ιστορική αλήθεια πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως αναφέρει ο ιστορικός της Ίατρικής Gurtl στο σύγγραμμά του «Ίστορία της Διεθνούς Έθελοντικής Περιθάλψεως κατά τον πόλεμο» (Λειψία 1873), από το 1581 ως το 1864 ύπογρά-

Έρρίκος Ντυνάν

φηκαν 291 συμβάσεις μεταξύ στρατευμάτων για την ουδέτερα περίθαλψη των τραυματιών και αϊχμαλώτων πολέμου, που δέν μπορούν να περιγραφούν λεπτομερέστερα εδώ.

“Ας σημειωθεί επίσης ότι ο Ζ. Ζ. Ρουσσώ (1712—1778) στο περίφημο Contrat Social τονίζει ότι ο πόλεμος μεταξύ των κρατών δέν είναι πόλεμος μεταξύ των ανθρώπων, του ένός έναντίον του άλλου, και ότι αυτοί, ύστερα από την κατάθεση των όπλων, παύουν να είναι έχθροί και κανείς δέν έχει δικαίωμα άπάνω στη ζωή τους.

Ἄλλα καὶ πολὺ πρὶν, ἀναφέρεται ὅτι ὁ Κῦρος τὸν βον αἰῶνα καὶ ὁ Σουλτάνος Σαλαντίν (1169—1193) κατὰ τὴν Τρίτη Σταυροφορία εἶχαν ἐκχωρήσει ἀνθρωπιστικὰ δικαίωματα στοὺς πληγωμένους αἰχμαλώτους

Ἄλλα τὸ Solferino γίνεται τὸ πρῶτο ἐπίσημο βῆμα πρὸς τὴν ἀνθρωπιστικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ πληγωμένου ἀνθρώπου πού ἐξαφανίζει τὰ θνείρα τῶν μύλων τῆς Djemila καὶ θὰ δημιουργήσει τὸ φανατισμὸ τοῦ Dunant γιὰ τὴν ἴδρυση σὲ κάθε χώρα ἐθελοντικῶν ὀργανώσεων πού θὰ προσφέρουν τίς ὑπηρεσίες τους στὰ πεδία τῆς μάχης, χωρὶς διακρίση τῆς ἐθνικότητος τῶν πληγωμένων. Αὐτὲς οἱ σκέψεις γίνονται ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ βίου του. Ὁ τυχοδιωκτικὸς ἐπιχειρηματίας μεταβάλλεται σὲ φλογερὸ ἀπόστολο. Οἱ ἀναμνήσεις τοῦ Solferino τὸν ἀπασχολοῦν μέρα - νύχτα καὶ χρειάζεται ἕνα χρόνο γιὰ νὰ τίς διατυπώσει σὲ 40 σελίδες, «Un souvenir de Solferino». Εἶναι μιὰ ἐκκλήση πού συγκινεῖ τοὺς ἀδελφοὺς Goncourt στὸ Παρίσι, τὸν ἐξόριστο στὸ Hauteville τοῦ Guernesey Victor Hugo, τὸν συμπατριώτη του Mounier, Πρόεδρος τοῦ Ἑλβετικοῦ Τμήματος τῆς Ἐταιρείας Δημοσίας Χρησιμότητος. Ὁ François Poncé, ὁ διαπρεπὴς διπλωμάτης, ἀκαδημαϊκὸς καὶ τωρινὸς Πρόεδρος τοῦ Γαλλικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, γράφει ὅτι στὴν εὐρωπαϊκὴ φιλολογία δὲν ὑπάρχει ἔργο ὅπου ὁ ρεαλισμὸς καὶ ἡ ἀποφασιστικότης νὰ ἔχουν ὑπαγορεύσει τέτοιες σελίδες πού χωρὶς ἔμφαση οὔτε λογοτεχνικὸ ὕφος καὶ προσπάθεια ἐξευρέσεως ἐπιχειρημάτων, ἀλλὰ μὲ ἀπλότητα, ἀφέλεια καὶ μετριοφροσύνη, περιγράφουν τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ τὴ φρίκη. Καὶ προσθέτει ὁ Poncé πὼς οὔτε ὁ Stendhal, ὁ Tolstoi καὶ ὁ Zola κατόρθωσαν νὰ ζωντανέψουν ὅσο ὁ Dunant τραγικὰ γεγονότα, ἐκτὸς ἴσου ἀπὸ λίγες σελίδες τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ségur στὴν «Retraite de Russie». Οἱ ἀδελφοὶ Goncourt σημειώνουν στὸ ἡμερολόγιό τους τῆς 8ης Ἰουνίου 1863 ὅτι «τὸ κείμενο τοῦ Dunant εἶναι χίλιες φορές πῶς καταθλι-

πτικὸ ἀπὸ τὸν Ὅμηρο καὶ τὴν κάθοδο τῶν Μυρίων». Στὶς 7 Φεβρουαρίου τοῦ 1863 στὴ Γενεύη, ὁ εἰρηγόφιλος στρατηγὸς Dufour, μαζί μὲ τὸν Mounier, διαπρεπὴ νομομαθὴ καὶ φιλάνθρωπο, δύο γιατροὺς τῆς Γενεύης, τὸν Θεόδωρο Maunoir καὶ τὸν Λουδοβίκο Arria καὶ φυσικὰ τὸν Dunant, ἀποφασίζουν τὴν ἐξόρμησιν πού μὲ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ τελευταίου θὰ ἀποβλέπει στὸ νὰ συγκινήσει ὄχι μόνον τὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἀλλὰ καὶ «βασίλεις καὶ αὐτοκράτορες». Ἔτσι ἰδρύουν πρῶτα τὸ Comité des Cinq, πού μετονομάζεται ἀργότερα σὲ Comité International Permanent καὶ πού ἀποτελεῖ τὴν ἐμβρυϊκὴ μορφή τῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ὁραματίζονται ἀσπροφορεμένους τραυματιοφορεῖς πού θὰ εἶναι οὐδέτεροι καὶ θὰ τοὺς σέβονται οἱ ἐμπόλεμοι. «Δὲν πρόκειται» λέγει ὁ Dunant «νὰ βοηθήσει κανεὶς τὴν ἀνεπάρκεια τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας ἐνὸς στρατοῦ, ἀλλὰ νὰ δείξει ὅτι ἡ φιλάνθρωπία εἶναι ὑπεράνω τῶν ἐθνῶν». Κάθε σπουδαῖο ἱστορικὸ γεγονός ἀρχίζει σὰν οὐτοπία, λέγει ὁ Goudenhove-Kalergi, ὁ ὀραματιστὴς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως.

Στὴν ἀρχὴ Σεπτεμβρίου τοῦ 1862 ὁ Dunant, πού βοηθεῖται ἀπὸ τὴν ἐπιμελημένη κοινωνικὴ του ἀγωγή καὶ ἐξαιρετικὴ διπλωματικὴ ἱκανότητα, παρουσιάζεται στὴν Αὐλὴ τῆς Πρωσίας, τῆς Σαξωνίας, τῆς Βυρτεμβέργης καὶ τῆς Βάδης, ὅπου Βασίλεις καὶ Μεγάλοι Δούκες ὑποδέχονται μὲ εὐγένεια τίς εἰσηγήσεις του καὶ τοῦ ὑπόσχονται νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους στὴ διεθνή συνέλευση πού σχεδιάζει. Ἔτσι πρέπει νὰ ἀναγνωρισθεῖ πὼς ἡ Γερμανία ὑπῆρξε ἡ πρώτη πού κατάλαβε τὴ σημασία τοῦ σκοποῦ.

Στὸ τέλος τοῦ Φεβρουαρίου 1863 ὁ Dunant γίνεται δεχτὸς ἀπὸ τὸν Ναπολέοντα, πού τοῦ λέγει: «Τολμήσατε νὰ πῆτε πράγματα πού ὁ περισσότερος κόσμος τὰ σκέπτεται ἀλλὰ τὰ παρασιωπᾷ. Προχωρήστε. Θὰ σᾶς βοηθήσω. Προσέξτε μερικoὺς στρατιωτικoὺς πού θὰ προσπαθήσουν νὰ σᾶς ἀπογοητεύσουν». Ἐν τούτοις ὅλα

τά μεγάλα ονόματα της Γαλλίας τον συντρέχουν, και μεταξύ τους ο Renan, που έχαρκτήρισε το έργο του ως το μεγαλύτερο του αιώνας.

Ο Charles Dickens στο περιοδικό του **All the Year Round** εξυμνεί τις προσπάθειες του Dunant, που δίνει διαλέξεις στο Λονδίνο, και τον ονόμασε «the man in white» τοποθετώντας τον πλάι στη «Lady with the lamp», την Florense Nightingale. Μ' αυτούς τους χαρακτηρισμούς έμειναν και οι δύο στην Ιστορία. Ο ένας στο Solferino και η άλλη στην Balagliaua ξύπνησαν τον ανθρωπισμό.

Στη Γενεύη ο Mounier έτοιμάζει λοιπόν τη διεθνή συγκέντρωση για να προβάλλει το θέμα. Είναι όμως επιφυλακτικός, γιατί αν αναφερθεί ο όρος της «συνδεδεμένης» που απαιτεί ο Dunant, φοβάται ότι θα άπουσιάζουν πολλοί αντιπρόσωποι.

Στο Βερολίνο οργανώνεται συνέδριο στρατιωτικών γιατρών, που θα συγκεντρώσει γιατρούς απ' όλο τον κόσμο. Ο Dunant πείθει τον Όλλανδο Πρόεδρο του Συνεδρίου Bastings να ανακοινώσει μια έκκλησή του που χωρίς να έχει κρατήσει αντίγραφο κινδυνεύει να χαθεί, όταν ο άνεμος παίρνει τα φύλλα και τα ρίχνει στον ποταμό. Άλλα το χέρι του Θεού τὰ σώζει. Ο Bastings αναγγέλλει μια προσεχρή διεθνή συγκέντρωση για να συζητηθεί το θέμα στη Γενεύη, και οι συνέδροι χειροκροτούν.

Στις 26-29 Οκτωβρίου του 1863 η διεθνής αυτή συγκέντρωση στη Γενεύη αποφασίζει πως οι αντιπρόσωποι της συνδεδεμένης οργανώσεως που θα περιθάλπει σε περίπτωση πολέμου τους πληγωμένους και των δύο παρατάξεων θα φορούν ένα λευκό περιβραχιόνιο με έναν έρυθρό σταυρό, το αντίθετο δηλαδή σήμα της έλβετικής σημαίας. Η ιδέα του σταυρού φαίνεται ότι όφείλεται στον Ισπανό αντιπρόσωπο, που άνφερε από την ιστορία της χώρας του πως η Βασίλισσα Ισαβέλλα ή Καθολική είχε στήσει κάτω από τὰ τείχη της πολιορκημένης Γρανάδας

σκηνές για τους πληγωμένους με ζωγραφισμένο ένα σταυρό. Το κόκκινο χρώμα διαλέχθηκε για να διακρίνεται περισσότερο. Υπάρχει όμως και μιá άλλη έκδοχή, ότι ο Έρυθρός Σταυρός μιμήθηκε το σήμα του Συλλόγου «Οι Πατέρες του Καλού Θανάτου», που ιδρύθηκε από τον Άγιο Κάμυλλο το 1580 στη Ρώμη.

Στην παραπάνω διεθνή συγκέντρωση της Γενεύης αντιπροσωπεύονται δεκαέξι κράτη — ή Αυστρία, ή Βαυαρία, ή Βάδη, ή Ισπανία, ή Γαλλία, ή Μεγάλη Βρεταννία, το Άγγόδερο, ή Έσση, ή Ρωσία, ή Σαξωνία, ή Σουηδία, ή Έλβετία, ή Βυρτεμβέργη και άλλα. Άλλα ή συγκέντρωση αυτή κόντεφε να διαλυθεί από διάφωνίες σε άνάξια ζητήματα πρωτοκόλλου και προβαδίσματος. Οι στρατιωτικοί επέδειξαν δυσπιστία και έπιφυλακτικότητα. Εν τούτοις, το Comité des Cinq μετονομάζεται τώρα σε Comité International Permant.

Την 1η Φεβρουαρίου του 1864 η Πρωσία είχε κηρύξει τον πόλεμο στη Δανία, Στις 5 Άπριλίου πολιορκείται το Düppel από τους Πρώσους. Τη νύκτα ο αντιπρόσωπος του Έρυθρού Σταυρού από τη γερμανική πλευρά ιατρός Arria προχωρεί στο πεδίο της μάχης με τους τραυματιοφορείς του και με ξεδιπλωμένη τη σημαία του Έρυθρού Σταυρού. Από τη Δανική πάλι πλευρά ο Έρυθρός Σταυρός αντιπροσωπεύεται με όμοιο τρόπο από τον άξιωματικό του Ναυτικού Van de Velde. Η ιδεολογία του Dunant είχε νικήσει. Στις 8 Αυγούστου 1864 συγκαλείται από την Έλβετική Κυβέρνηση Διεθνές Συνέδριο στη Γενεύη, που αποφασίζει την περίφημη σύμβαση που υπογράφεται στις 22 Αυγούστου και άποτελεί την ιδρυτική πράξη του Διεθνούς Έρυθρού Σταυρού. 25 κράτη αντιπροσωπεύτηκαν.

Ο τίτλος της Συμβάσεως είναι «Convention pour l'Amélioration du Sort des Militaires Blessés dans les Armes en Campagne». Η μοίρα το έφερε ώστε την ημέρα της υπογραφής της Συμβάσεως να συμβεί κάποια τοπική πολιτική ταραχή

στή Γενεύη, και ζῆται τὸ μεγάλο αὐτὸ ιστορικὸ γεγονός γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα νὰ περάσει ἀπαρατήρητο στὴν κοινὴ γνώμη.

Ἀλλὰ μόλις ἄρχιζε νὰ ὀργανώνεται τὸ σωτήριον ἔργο τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὁ Dupant καλεῖται νὰ πληρώσει τὶς ἀμαρτίες τῆς νεανικῆς ἀπερικοψίας του. Καταδικάζεται δηλαδὴ γιὰ χρέος 30.000 ἐλβετικῶν φράγκων ποὺ δημιούργησε ἢ ἐπιχείρησε τῆς Djemila, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀδιαφορία ποὺ ἔδειξε ἀφοῦ παρέσυρε τοὺς μετόχους στὴν πτώχευση, συνώνυμη τῆν ἐποχὴ ἐκείνη μὲ ἀτιμία. Ἔτσι τὸ 1867 χάνει τὴ θέση τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ δραπετεύει ἀπὸ τὴν Ἑλβετία στὸ Παρίσι, ἀπένταρος, σὲ μιὰ τρώγλη τοῦ Rassy. Ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ πληρώσει τὸ νοίκι του, κοιμᾶται στοὺς πάγκους μαζί μὲ τοὺς ἀλῆτες.

Κάποια μέρα ὅμως θὰ ἐκτραγεῖ ὁ Γαλλογερμανικὸς πόλεμος τοῦ 1870. Καὶ τότε ὁ νηστικὸς ρακένδυτος ἰδεολόγος θὰ ξαναβρεῖ τὴν ἐπαφὴ μὲ τὴν ἀποστολὴ του. Βοηθεῖ τὸ ἔργο τοῦ Γαλλικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ποὺ ἔχει κιόλας ἰδρυθεῖ τὴν 25ῃ Μαΐου 1865 μὲ πρῶτο Πρόεδρο τὸν Στρατηγὸ Δούκα τοῦ Fezensac καὶ ποὺ ὀργανώνει τὴν πρώτη ἐμφάνισή του. Ὁ Dupant ἰδρύει τότε τὴν «Διεθνῆ Ἐταιρεία τῆς Προνοίας ὑπὲρ τῶν Ἐπιστράτων» (Société Internationale de Prévoyance en faveur des Citoyens sous les Armes)», καθὼς καὶ τὴν «Παγκόσμιον Ἐνωσιν τῆς Τάξεως καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ».

Τρέχει πρὸς τοὺς τραυματιοφορεῖς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ποὺ τὸν ἀναγνωρίζουν καὶ τοῦ ζητοῦν νὰ τοὺς μιλήσει.

«Στὸν πόλεμον» τοὺς λέγει «μέσα σ' αὐτὸ τὸ σκάψιμο τοῦ μίσους, νὰ εἴσθε ἢ φιλανθρωπία. Μὴν κάνετε διάκριση ἀνάμεσα σὲ Γάλλους, Πρώσους καὶ Βαυαροὺς. Ὁ καλὸς Σαμαρεΐτης δὲ ρώτησε ἂν ὁ ἄνθρωπος στὸ δρόμον τῆς Ἰερικοῦς ἦταν ἢ δὲν ἦταν τῆς δικῆς του φυλῆς. Ἡ σημαία σας δὲν ἀνήκει σὲ καμμιά χώρα. Εἶναι τὸ λάβαρον τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

«Θὰ σὰς ποῦν ἢ θὰ σὰς εἶπαν κιόλας πὼς ἢ οὐδετερότητα στὸν πόλεμον εἶναι

δειλία, ἀλλὰ ἐγὼ σὰς λέγω πὼς ἢ οὐδετερότητα μέσα στὴ μάχη εἶναι ἢ μεγαλύτερη ἀνδρεία».

Καθὼς βρισκόταν μπρὸς στὸ βαγόνι ποὺ θὰ μετέφερε τοὺς τραυματιοφορεῖς στὸ μέτωπο, ἀνακαλύπτει ἕνα πιστόλι στὴν τσέπη ἑνὸς ἀπ' αὐτοὺς. «Αὐτὸ εἶναι ἕναντίον τῆς Συμβάσεως» τοῦ φωνάζει. Αὐτὸς ὅμως ἀπαντᾷ πὼς δὲ θ' ἀφήσει νὰ τὸν σκοτώσει ὁ ἐχθρὸς χωρὶς ν' ἀμυνθεῖ. Ὁ Dupant χλωμιάζει: «Μὰ δὲν κατάλαβες λοιπὸν τίποτα;» τοῦ φωνάζει καὶ τὸν προστάζει νὰ πετάξει τὸ πιστόλι. Ἡ ἀμαξοστοιχία ξεκινᾷ, καὶ ὁ Dupant τρέχοντας δίπλα τῆς τὸν ἐξορκίζει. «Πέτα το, πέτα το!» ὅπου τὸ πιστόλι πέφτει στὰ πόδια του. Καὶ συνεχίζει τὴν ἀποστολικὴ προσπάθειά του κατὰ τὴ διάρκεια τῆς πολιορκίας τοῦ Παρισίου, ἀψηφώντας τὴν πείνα καὶ τὴν ἐξάντληση, ποὺ ἔγιναν οἱ πιστοὶ ἀντροφοὶ του. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Ναπολέοντος, ἀνακηρύσσεται ἐπίτιμο μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ἰγεία ἀπὸ τὴν Commune τῆς Γαλλίας. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν πολιτικὴ τῆς ἐποχῆς, φεύγει ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ θρίσκειται στὸ Λογδίον, ὅπου δὲν τρώει παρὰ ὅταν τὸν καλοῦν ἢ τοῦ δίνουν κάποια ἐλεημοσύνη, ποὺ τὴν δέχεται ντροπισμένος. Ἡ κατάντια του καὶ ἡ λησμοσύνη τοῦ κόσμου τοῦ σαλεύουν τὶς φρένες. Νομίζει πὼς τὸν καταδιώκουν οἱ ἐχθροί, ἐνῶ δὲν τὸν καταδιώκει παρὰ ἢ μοῖρα του. Δὲν θέλει νὰ ξαναγυρίσει στὴ Γενεύη, καὶ φαίνεται πὼς γιὰ λίγο ἐργάζεται σὰν ξεναγὸς στὸ Μιλάνο. Τέλος οἱ δικοὶ του τοῦ στέλνουν 100 φράγκα τὸ μῆνα, ἴσια-ἴσια γιὰ νὰ μὴν πεθάνει ἀπὸ τὴν πείνα.

Ἔτσι καταφεύγει στὸ Helden, ἕνα χωριουδάκι κοντὰ στὴ λίμνη τῆς Κωνσταντίας, ὅπου ἡ Κα Staheli τὸν περιθάλλει μὲ στοργή. Στις 30 Ἀπριλίου 1892, 64 ἐτῶν, ἄρρωστος καὶ πρόωρα γερασμένος, προσφεύγει στὸ ἄσυλον τοῦ γιατροῦ Alther. Στὸ μεταξὺ ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἔχει πιά ὀργανωθεῖ καὶ ξαπλωθεῖ. Καὶ ὅταν ἐγκαινιάζεται τὸ τμήμα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ στὸ Helden, τὸν ἐορτάζουν. Τὰ κουρα-

σμένα μάτια του βουρκώνουν όταν αντικρύζει τή σημαία και τὰ περιβραχιόνια με τὸν κόκκινο σταυρό. Ἀκόμα κι ἕνας μεγάλος σκύλος ἔχει δεμένες τις Πρώτες Βοήθειες γύρω στὸ κορμί του.

Ἄλλὰ ἡ φήμη τοῦ Dunant δὲν ξεπερνᾶ τὴν περιοχή τῆς Κωνσταντίας. Εἶναι λησιμονημένος πιά ἀπὸ τὸν κόσμο. Ἐν τούτοις, ἡ τύχη θέλησε νὰ δηγήσει τὸ 1895 ἕναν δημοσιογράφο ἀπὸ τὸ St. Gallen στὸ καταφύγιο τοῦ Dunant· τὸν ἀνακαλύπτει καὶ διαλαλεῖ στὸν κόσμο πὼς ὁ δημιουργὸς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἶναι ἀκόμα ζωντανός. Σὲ τοῦτο συνέτεινε καὶ ὁ δάσκαλος Wilhelm Sonderegger ἀπὸ τὸ Helden ποὺ ἀνάγγειλε στὸ Διεθνὲς Συνέδριο τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τὸ 1892 πὼς ὁ Dunant ζεῖ ἀκόμα. Ὁ διεθνὴς τύπος ξεσπαθώνει τότε, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου τοῦ στέλνουν γράμματα καὶ δῶρα. Ἡ Βασίλισσα Βιλελμίνη τῆς Ὀλλανδίας, ἡ Αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας τοῦ προσφέρουν ἐπιδόματα καὶ ἡ Ἑλβετία τὸ Βραβεῖο Binet. Ἡ Πριγκίπισσα Wiszniewska καὶ ἡ Βαρώνη Suttner τὸν ὀνομάζουν Ἐπίτιμο Πρόεδρο τῆς «Ἐνώσεως γιὰ τὸν Ἀφοπλισμό». Στις 10 Ὀκτωβρίου τοῦ 1900 ἀπονέμεται γιὰ πρώτη φορὰ τὸ Βραβεῖο Nobel γιὰ τὴν Εἰρήνην καὶ προσφέρεται στὸν Dunant ἐξ ἡμισείας μετὰ τὸν οἰκονομολόγο Frédéric Rassy, τὸν θερμὸ Γάλλο εἰρηνόφιλο. Ἀλλὰ ἀρνεῖται νὰ δεχθεῖ τίς 50.000 φράγκα ποὺ τὸ συνοδεύουν. «Αὐτὰ εἶναι γιὰ ὅσους ἐξήμιωσα» εἶπε, κι ἔτσι λυτρώνεται ἀπὸ τὸν ἐφιάλτη τοῦ χρέους τῶν μύλων τῆς Djemila, ποὺ ἀδιάκοπα τὸν παρακολουθοῦσε.

Στις 30 Ὀκτωβρίου τοῦ 1910 ἔσβησε ὁ ὄραματιστὴς σὲ ἡλικία 82 ἐτῶν. Εἶχε γεννηθεῖ τὸ 1828. Στὸ παράθυρό του κρεμάστηκε ἡ σημαία τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ κατὰ τὸ σούρουπο τῆς πρόσθεσαν μιὰ μαύρη κορδέλα. Τὸ βασιαισμένο κορμί τοῦ μαχητοῦ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἠσύχασε.

Ἡ μεγάλη πνοή του ὅμως πέρασε στὴν αἰωνιότητα.

Ὅσα μέ συγκίνηση ἔγραφα γιὰ τὴ φωτεινὴ μορφή τοῦ Ἰδρυτοῦ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ δὲν διεκδικοῦν θέματα πρωτοτυπία. Στηρίζονται στὴ βιογραφία τοῦ Jean Reverain καὶ σὲ μιὰ περισπούδαστη μελέτη τοῦ γνωστοῦ Γάλλου ἱστορικοῦ André Castelot, καθὼς καὶ σὲ ἕνα ἄρθρο τοῦ François Belloni καὶ τοῦ Ἑλβετοῦ γιατροῦ Gustav Schaefer.

Ἡ συναρπαστικὴ ὅμως ἱστορία τοῦ Henri Dunant, ἀποτελεῖ ἕνα πολύτιμο μάθημα. Οἱ μεγάλες πράξεις ποὺ ἀντανακλοῦν βαθιὰ πάνω στὴ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων, οἱ σκέψεις καὶ οἱ προσπάθειες ποὺ σώζουν ἑκατομμύρια ὑπάρξεις δὲν εἶναι πάντα ἀποτελέσματα ἐπιστημονικῆς μελέτης καὶ γνώσεως ποὺ προσθέτουν λιθαράκι σὲ λιθαράκι στὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀνθρωπίνης ἐξυπηρετήσεως. Ἄλλωστε ἡ τυφλὴ τύχη καὶ ἄλλοτε παράγοντες ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὴν ἔρευνα καὶ συμπτώσεις, τυχαίνει νὰ δηγήσουν σὲ καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα, ὅταν ἡ ψυχὴ, ἡ θέληση καὶ ἡ ἀντοχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου δέκτου ἀνταποκριθοῦν στις ἀπαιτήσεις τῆς θεϊκῆς ὑποδείξεως.

Ὁ Dunant ξεκίνησε μετὰ ὄραμα τὸν πλοῦτο, ποῖος ξέρει μετὰ πόσες ὑλικὲς φιλοδοξίες. Καὶ γὰρ ποὺ τὰ οὐτοπιστικά του καὶ ἐπιτόλαια σχέδια τὸν δῆγγησαν σὲ περιστάσεις ἀπίθανες καὶ μυθιστορηματικές, μετὰ κολοσιαία σημασία γιὰ τὴν ταλαιπωρημένη ἀνθρωπότητα. Ὁ Dunant ὅμως κάτω ἀπὸ τὴν τροπικὴ κάσκα του ἔκρυβε μεγάλη ψυχὴ ποὺ δὲν μπορούσε παρά νὰ ἀντιδράσει μετὰ τὴ μεγαλύτερη ἔνταση στὸν ἀνθρώπινο πόνο. Ὅταν ἀναλογιστεῖ κανεὶς, τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς νεανικῆς ἀφέλειας ποὺ τοῦ ἔδειξε τὸ δρόμο πρὸς τὴν ἀποστολή του, ἀνατριχιάζει ἀπὸ δέος ἀνακαλύπτοντας ὀλοφάνερα τὸ δάκτυλο τοῦ Θεοῦ.